

Bushe kufi mwaicingilila shani ku bulwele bwa kolonavailasi 2019?

- Sambeni ku minwe libili-libili ukubofya isopo na menshi ayabusaka.
- Nga tamukwete isopo na menshi bomfyeni umuti wa kusuba ku minwe uwipaya utushiishi.
- Tamufwile ukupalama abantu abakwete ifilangililo ne fishibilo fya malwele ayafulunganya imipemene pamo nga kukoola no kutesula.
- Tamufwile ukwikata mu menso, mu moona, na mu kanwa ukwabula ukusamba ku minwe
- Bomfyeni mukati ka kabooyo apapetamina ukupoko ukufimba pa kanwa na pa moona pa kukoola no kutesula atemwa kufi mwabomfya tiishu.
- Ipikisheni inama ne fyakulya fimbifuma ku nama ilyo tamulafilya.
- Tamufwile ukwikata ifiteekwa ifituntulu ne nama sha mpanga ishituntulu ukwabula ukufwala ifyakuicingilila ku minwe.
- Tamufwile ukufwala amate mu ncende ya cintu-bwingi.
- Ababomfi ba mu fipatala bonse bafwile ukukonka inshila shasuminishiwa isha kuicingililamo ku malwele .
- Tamufwile ukuya pa bulendo nga tamuleumfwa bwino.
- Tamufwile ukuya ku ncende ukwaba ubulwele bwa kolonavailasi nga cakuti ubulendo tabupamfishe saana.

Bushe kwaliba umuti wa kundapa ubulwele bwa kolonavailasi 2019?

Takwaba umuti wa bulwele bwa kolonavailasi 2019. Lelo abantu abakwete ifilangililo ne fishibilo fya ubu bulwele bafwile ukuya ku cipatala icili mupepi ilyo-line fye pakuti bengaya bondapako.

Bushe kwaliba umuti wa kucingilila abantu ku bulwele bwa kolonavailasi?

Pali ndakai takulaba umuti wa kucingilila abantu ku bulwele bwa kolonavailasi. Inshila iisuma iyakuicingililamo kuli ubu bulwele kuukonka fye inshila shapeelwa ishakuicingililamo.

Finshi mufwile ukucita nga cakuti muletunganya ukuti imwe, lupwa wenu atemwa umuntu umbi nakwata ifilangililo ne fishibilo fya bulwele bwa kolonavailasi?

Nga cakuti muletunganya ukuti namukwata atemwa umuntu umbi nakwata ifilangililo ne fishibilo fya bulwele bwa kolonavailasi, mufwile ukuya ku cipatala icili mupepi mu kundapwa ilyoline fye.

Bushe finshi mufwile ukucita nga nalitandalilepo icaalo ca China ne fyalo fimbifuma ukwaponka kolana munshiku shafumineko?

Nga cakuti mwalitandalilepo icaalo ca China mu nshiku ikumi limo na shine (14) ishapita kabili muleumfwa umubili ukukaba, mulekoola, atemwa ukushupikwa mu mipemene

- Kabiye ni ku cipatala icili mupepi mu kundapwa ilyoline fye.
- Ishibisheni ababomfi ba pa bumi ukuti mwalitandalilepo icaalo ca China.
- Nga namulwala tamufwile ukupalamana na bantu bambi kabili mufwile ukukonka inshila sha suminishiwa isha kucingililamo abantu ku bulwele pakuti ubulwele tabwambukiile bambi.

Ministry of Health,
Haile Selassie Avenue,
P.O. Box 30205, Lusaka

Email: ps@moh.gov.zm
Website: www.moh.gov.zm

Nga mulefwaya ukwishibilapo ifingi, tumeni lamya kuli aya manambala ayapeelwe pesamba.

0974 493553 | 0953 898941 | 0964 638726
Toll Free Line : 909

Republic of Zambia
Ministry of Health

**Ubulwele bwa
kolonavailasi 2019
(COVID-19)**

**Ifyo mufwile
ukwishiba**

Bushe ubulwele bwa kolonavailasi 2019 (COVID-19) buulwele nshi?

Ubulwele bwa kolonavailasi 2019 (COVID-19) buulwele ubufulunganya imipemene ubuletwa na kashiishi ka kolonavailasi akapya. Aka kashiishi kalaleta ubwafya mu mipemene nga filya ficita icifine kabili nga bwapitilila bulaleta utuluso, imfyo ukuleka ukubomba kabili kuti bwaleta imfwa. Akashiishi ka kolona kaasangilwe ku caalo ca China mu mwaka wa 2019 elyo kasalanganina ku fyalo fimbi.

Bushe fiilangililo nshi ne fishibilo ubulwele bwa kolonavailasi 2019 bwakwata?

Abalwele ba kolonavailasi 2019 balakwata fiilangililo ne fishibilo ifingi. ku balwele abengi, ubu bulwele tabuya patali lelo bamo balalwalisha icakuti bwaleta no tulaso, imfyo ukuleka ukubomba atemwa imfwa. Ifi efiilangililo fya kolonavailasi ifyaseeka:

- Umubili ukukaba
- Mu cifuba ubukali
- Icfuba
- Ukupemashika
- Umutwe ubukali
- Ukushupikwa pa kupeema
- Ifilonda pa mukoshi

Umuntu nga ayambula akashiishi ka kolonavailasi 2019 bushe papita inshiku shinga pakuti alwale?

Umuntu nga ayambula akashiishi ka kolonavailasi papita inshiku ukufuma pali bumo ukufika pa nshiku ikumi limo na shine (1-14) pakuti alwale.

Bushe ubulwele bwa kolonavailasi busalangana shani?

Ubu bulwele bufuma ku nama elyo bwaya ku bantu. Kabili bulafuma ku muntu umu uulwele no kwam-bukila umuntu umbi. Umuntu kuti ayambula ubu bulwele ukupitila muli ishi nshila:

- Ukupalamana no muntu uulwele ubulwele bwa kolonavailasi 2019.
- Ukusabukilwa no mwela uwa menshi-menshi uusakuba nga umulwele wa kolona akoola no kutesula.
- Nga cakuti umubomfi wa mu cipatala uul-etangata umulwele wa kolonavailasi talekonka inshila shapeelwa ishakuicingilila-mo ku malwele.
- Ukwikata inama iikwete akashiishi ka kolona atemwa ukwikata ifyakulya fimbi ifilefuma kuli iyo nama.
- Ukwikata ifintu atemwa incende apali akashiishi ka kolona elyo waikata mu linso, mu kanwa atemwa mu moona ukwabula ukusamba ku minwe.
- Ukulya ifyakulya ifikwete akashiishi ka kolonavailasi.
- Ukulya inama ne fyakulya fimbi ififuma ku nama ifikwete utushiishi.

Bushe ni baani abengambula ubulwele bwa kolonavailasi?

Umuntu onse kuti ayambula akashiishi ka kolona; lelo calyanguka saana ku bantu bamo pamo nga aba ukwambula akashiishi:

- Umuntu onse uulepalamana no muntu uukwete akashiishi ka kolona pamo nga balupwa atemwa ifibusa ifiletangata umulwele.
- Ababomfi ba mu cipatala bonse.
- Abantu abaletandalila incende ukwapona ubulwele.
- Abali pa bulendo.
- Ababomfi ba pa fibansa fya ndeke na babomfi ba mu ndeke pamo na babomfi ba mu mipaka ya caalo.
- Abantu abaleikata inama ne fyakulya fimbi ififuma ku nama ifikwete akashiishi ka kolona.
- Abantu abalwala amalwele ayasenda inshita iitali kabili ayayafya ukupola.

